

CONTRIBUȚIA CADRELOR DIDACTICE LA VICTORIA INSURECȚIEI

FLOREA STÂNCULESCU

Așa cum în istoria modernă a României, în momentele ei de vîrf, revoluția de la 1848¹, Unirea din 1859², războiul de independență din 1877³, răscoala țăranilor din 1907⁴ și desăvîrșirea statului național român din 1918⁵, școala, ca principal izvor de cultură și factor de civilizație, și-a pus amprenta sa, iar slujitorii ei au fost participanți activi la lupta revoluționară, tot așa și în istoria contemporană, școala și slujitorii ei, alături de celelalte mase muncitoare și sub conducerea P.C.R., și-au dat contribuția la realizarea și victoria momentelor revoluționare, care au dus la eliberarea socială și națională a poporului nostru.

Ziua de 23 August 1944 reprezintă, după cum se știe, un moment important al luptei poporului nostru, ziua începutului insurecției naționale antifasciste, sărbătoare națională a istoriei patriei noastre. Dar, așa cum, foarte just, a apreciat tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului și președinte al Republicii Socialiste România, 23 August „constituie doar un moment” din lupta revoluționară, astfel că oprindu-ne asupra semnificației acestui măreț act revoluționar, în care, încercăm să subliniem contribuția școlii și a slujitorilor ei, trebuie să îmbrățișăm și momentele anterioare de pregătire a insurecției naționale, precum și acțiunile de consolidare după insurecție, pentru triumful deplin al ei, în Capitala patriei noastre și în țară. De aceea, este necesar să pornim, în reliefaarea contribuției cadrelor didactice, încă din perioada luptei antifasciste și a mișcării de rezistență împotriva dictaturii antonesciene, pentru că, în iureșul luptei revoluționare, s-au călit cadrele pentru declanșarea insurecției și au definitivat victoria ei.

Încă de la instaurarea hitlerismului în Germania, 1933, prof. univ. P. Constantinescu-Iași, A. Oțetea, M. Ralea, Atanasie Joja, Iorgu Iordan și

¹ Florea Stănculescu, *Școala din Țara Românească în sprijinul revoluției de la 1848*, în „Studii”, t. 26, nr. 3 (1973), p. 459—473.

² Marin Stoica, *Contribuția unor oameni de cultură de la mijlocul sec. al XIX-lea, cu preocupări și în domeniul școlii, la realizarea unității naționale și culturale a poporului român*, în „Rev. Ped.”, 1967, 16, nr. 2, p. 64—70.

³ Ion Șendrulescu, *Atitudinea studenților Universității din București față de războiul de independență din 1877—1878*, în „Analele Univ. Buc., ist.”, 1967, 16, p. 75—83.

⁴ Gh. Dumitrescu, Gh. Pârnuaș, *Participarea oamenilor școlii la epopeica luptă socială din 1907*, în „Rev. Ped.”, 1967, 16, nr. 2, p. 56—62.

⁵ Vasile Popeangă, *Lupta corpului didactic din Transilvania pentru realizarea unirii de la Alba-Iulia*, în „Rev. Ped.”, 1968, 17, nr. 9, p. 100—106.

mai ales Nicolae Iorga, în presa vremii sau în ziarele, pe care le conduceau (ex. „Neamul românesc” al lui N. Iorga), au demască, cu vigoare și îndrăzneală, rasismul și fascismul, ca cele mai înrăite forțe, dușmane ale libertății și păcii popoarelor.⁶

Lupta antifascistă din perioada anilor 1933—1938 împotriva revizionismului statelor fasciste, pentru independență și suveranitatea patriei și poziția profesoriei de toate gradele este, în parte, cunoscută datorită lucrărilor acad. P. Constantinescu-Iași⁷, ale lui Titu Georgescu⁸, Gh. Ioniță și V. Smîrcea⁹, astfel că nu mai stăruim asupra ei.

De asemenea, este cunoscută acțiunea întreprinsă de cei 65 de intelectuali patrioți — din rândurile cărora au făcut parte și numeroase cadre didactice universitare — care au înaintat, în aprilie 1944, lună în care se înfăptuia Frontul unic muncitoresc, un memoriu dictatorului fascist Antonescu, pentru scoaterea României din războiul antisovietic și alăturarea ei la coaliția antifascistă.¹⁰

Atragerea universitarilor la acțiunea de semnare a memoriului s-a făcut, mai ales, prin organizația „Uniunea patrioților”, creată, din inițiativa P.C.R. la finele anului 1942. Memoriul a fost semnat și de profesorii universitari: C. Balmuș, R. Cernătescu, M. Ciorănescu, C. Daicoviciu, Gh. Nicolau, A. Oțetea, C. I. Parhon, Nicolae Profiri, M. Ralea, Al. Rosetti, S. Stoilov, S. Țițeica, Ștefan Vencov, Francisc Iosif Rainer; de asemenea și-au dat adeziunea: Gh. Vrînceanu, Grigore Popa, Gr. Moisil.¹¹

Mai puțin cunoscute sînt aspectele din lupta cadrelor didactice care funcționau în învățămîntul primar și secundar și activau în cadrul aceleiași organizații „Uniunea patrioților”, activitate ce ar trebui să fie mai mult subliniată în manualele școlare, ținînd seama de rolul școlii, în general, și de influența pe care o exercitau asupra maselor de la orașe și sate profesorii și învățătorii, în special.

De altfel, după cum rezultă din materialul întocmit de conducerea „Uniunii patrioților”, la un an după eliberare, privind activitatea acestora în

⁶ I. M. Oprea, *Poziția unor personalități științifice și culturale din România față de problemele războiului, fascismului și independenței naționale*, în *Din lupta antifascistă pentru independență și suveranitatea României*, Buc., 1969.

⁷ P. Constantinescu-Iași, *Profesorii și mișcarea antifascistă din România*, în „Studii și art. istorie”, 1966, VIII, p. 7—15.

⁸ Titu Georgescu, *Intelectuali antifasciști în publicistica românească* Buc., 1967, 429 p; idem, *Nicolae Iorga împotriva hitlerismului*, în „Studii”, 1965, 18, nr. 6, p. 1427—1442; idem, *Contribuția intelectualității la lupta antifascistă din România (1933—1944)*, în „An. Inst. ist. a part.”, 1965, 11, nr. 3, p. 35—51.

⁹ Gh. I. Ioniță și V. Smîrcea, *Acțiuni de masă desfășurate în România, în anii 1933—1940, pentru apărarea independenței și suveranității patriei, împotriva fascismului*, în *Din lupta antifascistă pentru independență și suveranitatea României*, Buc., 1969, p. 48, 58—60, 73.

¹⁰ Gh. I. Ioniță, *25 de ani de la înaintarea memoriului celor 65 intelectuali patrioți dictatorului fascist Ion Antonescu*, în luna aprilie 1944. Date în legătură cu alte inițiative asemănătoare în lunile iunie și august 1944, în „Forum”, 2—3/1969, p. 162—169.

¹¹ Maria Covaci, *Aspecte din activitatea antifascistă, antihitleristă a organizației „Uniunea patrioților” (1942—1944)*, în „Din lupta antifascistă...”, p. 186—187; vezi și Gh. Ioniță, V. Smîrcea, *Aspecte inedite ale activității universitarilor în cadrul organizației democratice „Uniunea patrioților” în „Forum”, XI (1969), nr. 7—8, p. 37—42.*

cadrul profesiunilor, cea mai importantă categorie socială, ca număr, au reprezentat-o cadrele didactice, iar ca valoare, a doua după cea a ziariștilor patrioți.

După cum se știe, sarcinile majore pentru care se angaja să lupte „Uniunea patrioților” erau : alungarea hitleriștilor din țară, înlăturarea guvernului Antonescu și formarea unui guvern democratic, ieșirea țării din războiul nedrept antisovietic și aderarea la coaliția antifascistă, anularea dictatului de la Viena și eliberarea părții de nord a Transilvaniei, obiective ce fuseseră înscrise și în Platforma-program din 6 septembrie 1941, elaborată de P.C.R., ceea ce înseamnă că „Uniunea Patrioților” aderase la acest document programatic.

Ca acțiuni concrete propuse de „Uniunea patrioților” erau : lupta contra teroarei sângeroase hitleriste, eliberarea tuturor patrioților din închisori și lagăre de concentrare, sabotarea producției de război, a mobilizării agricole în interesul hitleriștilor, înrolarea în detașamente de patrioți și întoarcerea armelor împotriva ocupanților germani și a trădătorilor de țară, refuzul de a mai pleca pe frontul sovietic și reîntoarcerea resturilor armatei în țară.

„Uniunea patrioților” era condusă de un comitet central din care făceau parte și cadre didactice : P. Constantinescu-Iași, Iorgu Iordan, Stanciu Stoian, Simion Stoilov, Ștefan Vencov, Gh. Vlădescu-Răcoasa, Gh. Simion iar ca organ de presă edita „România liberă”, al cărui prim număr a apărut în 28 ianuarie 1943. Cu acest ziar-miniatură, ca format, se ducea prof. Vlădescu-Răcoasa la colegii săi din universitate, pe care, la început îi speria, dar pînă la urmă mulți s-au lăsat atrași la această acțiune patriotică.

Ca urmare a activității depuse de conducerea centrală, în anul 1943, s-a reușit să se organizeze grupe pe facultăți. Astfel, la Facultatea de științe din București s-a constituit o grupă formată din : S. Stoilov, C. Motaș, N. Dinulescu, care dădea găzduire grupei la Institutul astronomic, Traian Gheorghiu, Florica Mezincescu, Călin Popovici, M. Neculcea, P. P. Stănescu, Gr. C. Moisil, Gh. Vrînceanu ; La Facultatea de litere și filosofie : P. Constantinescu-Iași, Gh. Vlădescu-Răcoasa, Eugen Heroveanu, Mircea Florian, Al. Rosetti, Mihail Ralea, Bazil Munteanu, Emil Stih, Mircea Nădejde ; la Facultatea de medicină : C. I. Parhon, D. Bagdazar, Artur Kreindler, Ed. Mezincescu, Nicolae Hortolomei ; La Universitatea din Iași : Iorgu Iordan, Radu Cernătescu, Aurel Potop, Al. Claudian, Dan Bădărau, Andrei Oțetea, Mircea Bîrsan, Al. Myller, C. Balmuș, Ștefan Nicolau, Gh. Agavriloaiei ; la Universitatea din Cluj-Sibiu : D. D. Roșca, C. Daicoviciu, Barbu Zevedei, Emil Petrovici, D. Prodan, Tiberiu Morariu, Tudor Bugnariu, Liviu Rusu, Al. Roșca, D. Popovici ; la Universitatea din Timișoara : A. Novac.

Din învățămîntul secundar făceau parte ca membri ai organizației : M. Cruceanu, Lenormanda Benary, M. Dragomirescu, Tiberiu Ionescu, Al. Graur, Anca Magheru (Buc.), Ion Lungu (Craiova), Ilie Patraulea (Cîmpulung-Muscel), Ion Garafoi (Pitești).

De asemenea, s-au alăturat și cadre didactice din învățămîntul primar : Marin Sulică, Eugen Răducu, Ion Maican, Ștefan Ionescu, Aurora Antonescu, Elena Livezeanu, Ecaterina Talaz (Buc.), Mihai Roșianu și Carp Greceanu (Rîmnicu Vîlcea), Al. Rizea (Craiova) și Const. Dumitrescu (jud. Dolj), I. Stavarache din orașul Galați, care a reușit să organizeze tot sudul Moldovei, unde erau peste 33 de grupe, în care majoritatea o formau învățătorii. Pe

lîngă cadrele didactice au fost atrași și inspectori școlari de îndrumare și control ca : Gh. Simion, Ghiță Dumitrescu, I. V. Ionescu și Necula.

Desigur, nu se pot enumera aici toți cei care, din rîndul cadrelor didactice și-au dat o neprecupețită contribuție. O înșiruire, deși incompletă, ne dă o idee totuși despre numărul și valoarea lor.

În decembrie 1943 guvernul antonescian a reușit să aresteze pe prof. Gh. Vlădescu-Răcoasa și inspectorul școlar Gh. Simion, încercînd să paralizeze activitatea organizației. Dar, așa cum aprecia, în 1945, prof. Gh. Vlădescu-Răcoasa „Schingiuirea, judecarea și condamnarea la muncă silnică pe 25, 15 sau 10 ani n-a însemnat (...) decît o creștere și o întărire a mișcării, o intensificare a luptei, un ritm mai viu și mai îndrăzneț al agitației și propagandei”.¹²

În afară de agitație și propagandă patriotică și pe lîngă proteste împotriva înscenării proceselor și cereri pentru eliberarea celor închiși, în București grupele de intelectuali-patrioți au luat și contact, prin Ion Cloțan, tîmplarul, cu muncitorii din întreprinderi, urmărindu-se înfrățirea dintre intelectuali și muncitori.

Paralel cu lupta patriotică, antifascistă, dusă în cadrul organizației „Uniunea patrioților” — luptă ce nu era de loc ușoară cînd ne gîndim la riscurile ei — un puternic curent de demascare a războiului nedrept, dus împotriva U.R.S.S. și de luptă împotriva dictaturii militaro-fasciste l-au desfășurat și l-au întreținut, în rîndurile armatei, ofițerii de rezervă de pe front, în marea lor majoritate învățători și profesori.

Avînd mai multă priză în cugetele soldaților, învățătorii și profesorii au explicat acestora dezastrul în care a fost adusă țara, pregătind terenul favorabil atragerii armatei la pregătirea și victoria insurecției.

În lunile iunie și august 1944 o parte din intelectualii patrioți, care semnaseră memoriul din aprilie, au reînnoit demersurile în vederea scoaterii României din război, dar nici acestea n-au avut nici un rezultat.¹³

Concomitent cu cel de al treilea memoriu al oamenilor de știință, din 4 august, au fost elaborate încă două memorii-protest, unul al profesorilor secundari și altul al învățătorilor, semnalate de Maria Covaci¹⁴ dar rămase încă inedite.

Pentru strîngerea de semnături de la profesorii secundari au fost împunerniciți de C.C. al P.C.R., prin intermediul profesorului universitar *Petre Constantinescu-Iași*, Mihail Cruceanu, vechi și cunoscut luptător antifascist și Dumitru Berciu, iar în rîndurile învățătorilor a dus memoriul Marin Sulică.

Din cauza bombardamentelor aeriene, a mobilizării pe front a majorității profesorilor și învățătorilor, a dispersării din centrele urbane a celor rămași în zona interioară, nu a fost cu putință să se obțină semnături pe

¹² Gh. Vlădescu-Răcoasa, *Nașterea „Uniunii patrioților”*, în „Buletin scos cu ocazia zilei de 23 August 1945”, 11, nr. 5, p. 16.

¹³ Gh. I. Ioniță, *25 de ani de la înaintarea memoriului celor 65 de intelectuali patrioți dictatorului fascist Ion Antonescu, în luna aprilie 1944. Date în legătură cu alte inițiative asemănătoare în lunile iunie și august 1944*, în „Forum”, 2—3/1969, p. 162—169.

¹⁴ Maria Covaci, *op. cit.*, p. 187.

memorii și astfel să fie înaintate dictatorului Ion Antonescu. Dar, elaborate și redactate în mai multe ședințe conspirative, ele demonstrează poziția cadrelor didactice față de dictatura militar-fascistă și față de războiul nedrept, antipopular, conturându-se o imagine mai justă a ceea ce a fost profesoria secundară și învățătoria română în lunile fierbinți ale anului 1944.

Cele două memorii au rămas necunoscute până în prezent, de aceea, ne îngăduim să reproducem, în extenso, pe cel al profesorilor secundari.¹⁵

După cum se va putea vedea, profesoria secundară, trup din trupul națiunii române, cerea, neîntârziat, dictatorului Ion Antonescu, să încheie imediat pacea pentru a fi salvată țara și neamul. Ca educatori ai tineretului și slujitori ai școlii ei își spuneau, răspicat, cuvîntul, demonstrînd că nu sînt nepăsători față de soarta tragică a poporului.

Chiar dacă memoriul a rămas necunoscut marii mase a dăscălimii secundare — situație similară cu a programului pașoptist de la Brașov, *Prințiunile noastre pentru reformarea patriei*, al revoluționarilor moldoveni — el își are importanța lui în definirea poziției unei categorii sociale, destul de numeroasă și cu puternice influențe în rîndul maselor.

„Domnule Mareșal,

Grelele împrejurări prin care trece țara în prezent, ne-au dat convingerea nouă, profesorilor secundari, că atît școala, pe care o servim, cît și tineretul, a cărui educație ne este încredințată, sînt grav amenințate de războiul cumplit ce ne-a costat atîtea jefte sîngeroase.

Faptele del arme de pînă acum, după mai bine de trei ani, sînt de natură să ne îngrijoreze pentru viitorul acestui neam care, cu toată vitejia bravei noastre armate, trece prin cele mai tragice momente ale istoriei lui. Mijloacele de care dispunem, atît noi, cît și aliații noștri, se dovedesc neîndestulătoare pentru apărarea drepturilor și libertăților noastre în fața unei puteri armate cu mult superioare, așa cum o arată evenimentele.

De la nimeni nu mai putem aștepta nici un ajutor decît de la înțelepciunea și prevederea noastră, în măsura în care o avem.

Deschiderea cursurilor școlare pentru noul an ce urmează, așa cum s-a anunțat, în atari împrejurări este cu neputință. Elevii, ca și profesorii, răspîndiți prin toate colțurile țării de teama bombardamentelor aeriene, nu pot constitui centre școlare, a căror existență i-ar supune morții sau le-ar paraliza libertatea minții. Istoria ne este martoră că epocile de cultură — și școala este factorul ei cel mai de seamă — nu s-au putut dezvolta decît în timpuri de pace și siguranță.

Interesul culturii și al tineretului școlar este strîns legat de viitorul întregului neam, iar noi, care am făurit mereu acest viitor, întărind și pregătind sufletele tineretului, simțim ca o datorie de conștiință să ne adresăm Domniei-voastre, domnule Mareșal, *pentru a vă îndemna să pășiți cu hotărîre și neîntârziat la aflarea singurului drum ce-l putem urma, pentru a ne păstra neatinse drepturile și cultura noastră, lăsînd orice alianțe nefolositoare și încheind pacea, să salvăm țara (s.n.).*

¹⁵ Arhiva C.C. al P.C.R., fond I mapa 196. (O copie de pe acest memoriu ne-a fost pusă la dispoziție de prof. D. Berciu, căruia îi mulțumim și pe această cale).

Numai în acest interes superior vă adresăm cererea noastră, căci nu putem, ca educatori ai tineretului, să rămânem nepăsători în fața uriașei primejdii ce amenință neamul întreg.“

Se cunosc etapele de pregătire și desfășurarea insurecției naționale antifasciste, rod al acțiunii unite a celor mai largi forțe politice naționale, a armatei, al formațiunilor de luptă patriotice, al adeziunii depline a maselor.

Victorioasă în Capitala patriei noastre și în alte zone geografice, pe valea Prahovei, în Dobrogea, Oltenia, Banat și sudul Transilvaniei, insurecția națională și cuceririle revoluționare trebuiau consolidate iar lupta împotriva cotropitorilor hitleriști continuată. Consecvent luptei dusă înainte de 23 august 1944, în 30 august, Comitetul Central al „Uniunii patrioților” lansa *Chemarea* către poporul român să participe la acțiunile formațiunilor patriotice, să se înroleze cât mai mulți patrioți în această organizație, pentru a duce mai departe lupta pentru „o Românie independentă, pentru dezrobirea Ardealului, pentru un regim de libertăți democratice depline, pentru dreptul sfânt al poporului de a-și hotărî liber soarta acum și în viitor”.¹⁶ Peste 4 zile, în 3 septembrie, Comitetul de inițiativă al grupării femeilor din cadrul organizației Uniunea patrioților, din care făceau parte inv. Anca Magheru, prof. dr. Florica Mezincescu, asist. univ. Constanța Crăciun, inv. Elena Livezeanu, studenta Paraschiva Iubu, se adresa femeilor, cerându-le să fie alături de luptătorii pentru eliberarea țării: „Să ne constituim în corpuri auxiliare ale formațiilor de luptă patriotice — glăsuia apelul —, să contribuim cu toate forțele la realizarea unei Românie libere, democratice și independente, în care femeile să se bucure de toate drepturile cetățenești”.¹⁷

Consolidarea cuceririlor revoluționare impunea însă o luptă organizată care să cuprindă întreaga masă a profesorimii de toate gradele. De aceea, încă din 15 septembrie 1944 peste 100 de cadre didactice s-au întrunit la liceul „Spiru Haret” să lupte pentru sindicalizarea corpului didactic, de mult dorită, dar numai acum cu șanse de reușită.

În cadrul adunării, prezidată de inspectorul școlar Tiberiu Ionescu, au luat cuvîntul numeroși vorbitori, reprezentînd dascălimea din toată țara. Vechiul și consecvent luptător antifascist, *Ilie Cristea, Gh. Cotlaru, Iorgu Stoian, Mihail Cruceanu, C. Dumitraș, Suzana Gîdea, Vasile Haneș* ș.a. au condamnat activitatea fostei Asociații a corpului didactic; *V. Feneșan* a descris suferințele profesorilor și ale maselor din nordul Transilvaniei în timpul cotropirii horthyste iar *M. Dragomirescu* și *Al. Graur* au cerut să se continue lupta împotriva fascismului, în țară și pe front. Moțiunea votată cerea sindicalizarea profesorimii secundare, încheindu-se cu chemarea: „Vrem și vom lupta pentru o Românie liberă și democratică, întregită cu Ardealul nostru”¹⁸

Anticipînd democratizarea întregului învățămînt (programe, manuale, metode), participarea la acțiunea de luminare a maselor și curățirea învăță-

¹⁶ „România liberă”, II (1944) nr. 15 din 30 august, p. 2.

¹⁷ *Ibidem*, nr. 19 din 3 sept., p. 3.

¹⁸ *Ibidem*, nr. 33 din 17 septembrie, p. 4.

mîntului și a Ministerului de elementele reacționare și fasciste, adunarea profesorilor hotărâ alcătuirea *Frontului patriotic democrat al profesorilor secundari* din al cărui comitet făceau parte: Tiberiu Ionescu, Șerban Cioculescu, Ilie Cristea, Ștefan Tacorian, M. Cruceanu, Iorgu Stoian, C. Dumitraș, M. Niculiță, Ștefan Georgescu, D. Berciu, T. Graur, Al. Graur, V. Feneșan și M. Dragomirescu.¹⁹

Publicarea proiectului de platformă a Frontului național democrat, care înscrisa reforma învățămîntului în sensul democratizării lui,²⁰ a mobilizat și mai mult dăscălia la lupta pentru consolidarea insurecției naționale antifasciste. În ședința din 27 septembrie 1944, Comitetul Central al „Uniunii patrioților” hotărâ adeziunea totală și fără rezerve la proiectul platformei.

Chemarea profesurii secundare, din București, de a se înrola întregul corp didactic în Frontul patriotic democrat a găsit ecou în rîndurile cadrelor didactice din țară. Primii care au început să acționeze au fost învățătorii din jud. Dîmbovița, județ cu vechi tradiții revoluționare.

Comitetul de inițiativă al învățătorilor democrați chema învățătorimea dîmbovițeană să participe la adunarea din 5 octombrie 1944, în localul școlii primare nr. 1 de băieți, pentru a discuta următoarele:

„1. Susținerea războiului drept pentru doborîrea Germaniei hitleriste și Ungariei lui Horthy, și pentru eliberarea Ardealului;

2. Curățirea imediată a aparatului de stat de rămășițele fasciste și profasciste și lupta pentru lărgirea libertăților democratice;

3. Imediata înlăturare a comitetului central și județean al Asociației învățătorilor pentru că a sprijinit deschis războiul banditesc și politica de jaf și teroare a lui Antonescu;

4. Sporirea imediată a salariilor de înfometare acordate învățătorilor de către regimul antonescian;

5. Alegerea comitetului de acțiune al învățătorilor democrați”.²¹

Acțiunea de sindicalizare și de luptă patriotică a cuprins întregul corp didactic din România, astfel că P.C.R. a găsit în rîndurile acestui detașament de intelectuali inepuizabile forțe. Imediat după victoria insurecției naționale antifasciste, în primele zile ale lunii septembrie 1944, s-a alcătuit un *comitet unic* din reprezentanți ai tuturor gradelor și categoriilor de slujitori ai școlii, format din: P. Constantinescu-Iași, C. I. Parhon, D. Bagdasar, din partea universitarilor; Tiberiu Ionescu, M. Cruceanu, Iorgu Stoian, din partea profesorilor secundari; Gh. Simion, D. Focșăneanu, Gr. Angelescu, Elena Livezeanu, din partea învățătorilor; M. Dragomirescu, din partea corpului didactic al învățămîntului muncitoresc.

Ca urmare a puternicului curent de sindicalizare ce cuprinsese masele de slujitori ai școlii, conducerile vechilor Asociații generale ale profesorilor secundari și învățătorilor, precum și ale secțiilor județene au fost dizolvate

¹⁹ „Scînteia”, I, nr. 10 din 30 septembrie 1944, p. 3.

²⁰ *Ibidem*. nr. 6 din 26 sept. 1944.

²¹ *Ibidem*, nr. 8, din 28 sept. 1944, p. 3.

și înlocuite cu comisii interimare, care aveau sarcina principală de a trece la sindicalizarea membrilor corpului didactic.

Primele cadre didactice care s-au sindicalizat au fost profesorii de la Universitate și celelalte instituții superioare din București, formînd *cel dintîi sindicat universitar din țară*.

Mase întregi de profesori, de toate categoriile, și învățători au organizat sindicate în întreaga țară, între primele situîndu-se *sindicatul învățătorilor din Neamț*, care s-a format încă din luna septembrie 1944, afiliindu-se, de la început, comisiei locale a sindicatelor muncitorești, de la care își procura și cărțile de membru.

Lupta pentru consolidarea insurecției și instaurarea regimului democrat popular ce antrena masele largi populare, în care, o contribuție de seamă și-au dat-o cadrele didactice, demonstra practic teza leninistă care aprecia că : „marile evenimente, uneori cîteva luni de revoluție, educă pe cetățeni mai repede și mai complet decît zece ani de stagnare politică”.²² Dar, aceasta constituind deja o altă latură a procesului revoluționar ne oprim aici, cu sublinierea contribuției cadrelor didactice la victoria și consolidarea insurecției naționale antifasciste, rămînînd ca lupta pentru instaurarea și consolidarea regimului democrat-popular și contribuția cadrelor didactice să fie tratate într-un studiu special.

---

²² V. I. Lenin, *Opere*, VIII, Buc., 1965, p. 563.